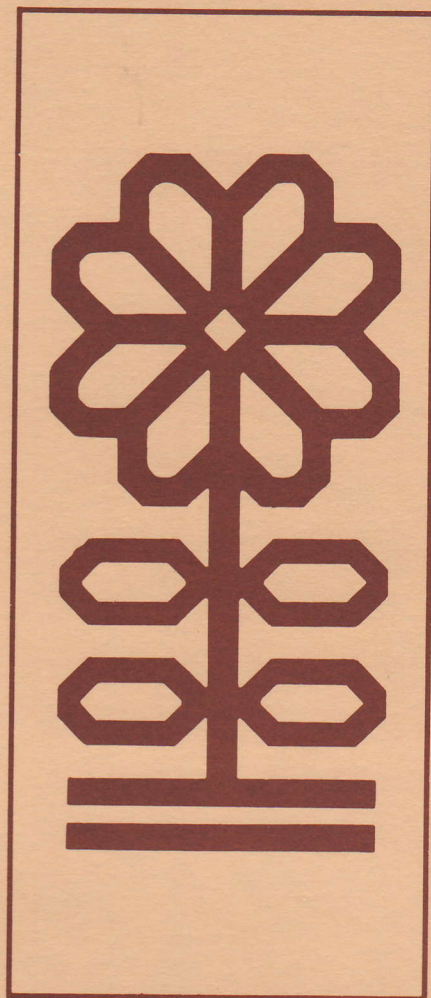

LATVIEŠU FONDS

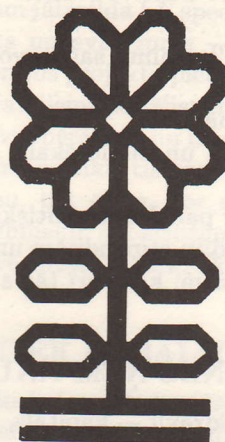

dosim
dzīvosim

LATVIEŠU FONDS

FONDA MĒRĶIS, DARBĪBAS NOTEIKUMI UN
PIEŠĶIRTIE PABALSTI

INFORMĀCIJU SAKOPOJUMI
UN REDIGĒJUMI Ilze Sīle

LATVIEŠU FONDA IZDEVUMS 1988. GADĀ

LATVIEŠU FONDS

MĒRĶIS

Latviešu Fonda mērķis ir sniegt finansiālu atbalstu latviešu kultūras un izglītības pasākumiem — p r o j e k t i e m , lai veicinātu kultūras jaunradi un uzturētu agrāk radīto kultūru visiem pieejamu. Atbalsts tiek sniegts:

1. Latviešu izglītībā un audzināšanā,
2. Mākslā un daiļamatniecībā,
3. Zinātnes nozarēs, kas saistās ar latviešu zemi un tautu un
4. Citos kultūras pasākumos, kam nozīme un vērtība latviešu dzīvē.

LATVIEŠU FONDS līdz 1988. g. kopsummā pabalstos ir piešķīris \$449,984.00. — Lielākie piešķirumi ir:

Beverīnas un Kursas vasaras vidusskolām	\$35,400.-
„Saules jostas” tautas deju ansamblim	\$30,650.-
Jāņa Riekstiņa Latviešu studiju centram	\$26,650.-
Stokholmas Latviešu teātrim	\$25,734.-
Latviešu publikāciju sakārtošanai Helsinku universitātes bibliotēkā	\$19,000.-
„Latvju enciklopēdija 1962-1982” manuskripta sagatavošanai	\$17,500.-
Jauno skolotāju sagatavošanas semināram „Piebalga”	\$14,776.-
Televīzijas filmas: „Latvia: A Captive Nation” izgatavošanai	\$14,228.-
„Latvijas māksla 1800-1970” sējumu sagatavošanai un izdošanai	\$12,500.-
Grāmatas „Latvia” izdošanai	\$12,000.-
Latviešu video lenšu studijai un bibliotēkai	\$10,400.-

Latviešu Fonds nepiešķir pabalstus politiskam darbam, latviešu saimnieciskiem pasākumiem, studiju stipendijām un ceļa naudām braucieniem uz konferencēm vai sanāksmēm, kaut arī tās saistās ar latviešu kultūras jautājumiem.

KUR LATVIEŠU FONDS ŅEM NAUDAS LĪDZEKĻUS?

Latviešu Fonda naudas līdzekļi — kapitāls, no kura augļiem pabalstus piešķir, sastādās no LF dalībnieku iemaksām, kad tie pievienojas LF kā pilntiesīgi dalībnieki. Par pilntiesīgu LF dalībnieku var kļūt atsevišķas personas, ģimenes un organizācijas, samaksājot \$50.- iestāšanās naudu un vēl \$1,000.- iemaksu ziedojuma vai bezprocentu aizdevuma veidā. Šo ziedojumu, un aizdevumu kapitāls netiek aizskarts, bet pabalstiem izlieto tikai tā augļus.

Par LF pilntiesīgu dalībnieku ar balsstiesībām var kļūt arī, ja samaksā iestāšanās naudu \$50.- un pēc tam katru gadu iemaksā vismaz \$120.-, kamēr sasniegta pilna viena dalībnieka maksa \$1,000.-. Ja šī summa tiek iemaksāta tūlīt kā ziedojums vai sasniegta kā ziedojums ar gadskārtējām iemaksām, dalībnieki iegūst balsstiesības uz visu mūžu, bet aizdevēji patur balsstiesības, kamēr viņu \$1,000.- aizdevums ir ieguldīts Latviešu Fondā.

Pašam dalībniekam, iestājoties LF, ir jāizšķiras, vai viņš savu dalībnieka iemaksu ziedo vai aizdod. Latviešu Fonds ir inkorporēts kā bezpeļņas organizācija, tāpēc dalībnieki ziedoto summu var atskaitīt no ienākumiem aprēķinot nodokļus. Aizdevējiem šis priekšrocības nav, jo dalībnieks aizdevumu var atprasīt. Latviešu Fonds pieņem arī testamentālus novēlējumus un citus ziedojumus.

KO DOD BALSSTIESĪBAS?

Ar balsstiesībām Latviešu Fonda dalībnieks iegūst līdznoteikšanu visā LF darbībā: var piedalīties rakstveida nobalsojumā, kādiem projektiem piešķirams pabalsts, ko ievēlēt LF padomē un revīzijas komisijā, var piedalīties gadskārtējā LF pilnsapulcē (Nedēļas Nogalē Nākotnei) personīgi vai ar pilnvarojumu, savas balsstiesības nodotot kādam citam LF dalībniekam.

KĀDA IR NORISE PABALSTU PIEŠKIRŠANĀ?

Latviešu Fonds katru gadu paziņo presē, cik lielu kopsummu pabalstos piešķirs un līdz kādam datumam jāiesūta pabalstu pieprasījumi.

Katram projekta autoram jāizpilda LF speciāla veidlapa ar ziņām, kurās skaidri jāraksturo projekts un svarīgums — nepieciešamība pašreizējos apstākļos. LF padome saņemtos projektu pieteikumus līdz ar autora sniegto informāciju var nodot lietpratējiem-speciālistiem izvērtēšanai un atsauksmei, vai projekts iztur kvalitātīvu mērauklu un ir pašreizējā laikā nepieciešams. Pēc izvērtēšanas nobalsošanā iet tikai tie projekti, kas saņēmuši vismaz 1/3 padomes locekļu piekrišanu, bet citus, par nesvarīgiem vai nepilnīgiem atzītos, projektus LF dalībnieku nobalsošanai nevērza. Visu dalībnieku rakstveida nobalsojuma rezultāts izšķir, kuriem projektiem pabalsts piešķirams.

KĀ NOTIEK NOBALSOŠANA?

Latviešu Fonda dalībnieki balso rakstveidā un aizklāti. Katram balsstiesīgam dalībniekam nobalsošanai ir paredzēti 20 punkti, kurus var piešķirt balsošanā esošam projektam, bet ne vairāk par 10 punktiem vienam projektam. Balsošanā ir iespējami vairāki stratēģiski veidi. Piemēram, ja balsotājam četri projekti liekas vienādi vērtīgi, tad balsotājs var piešķirt katram 5 punktus, bet šķietami mazāk vērtīgiem nevienu. Turpretī, ja grib

atbalstīt tikai vienu projektu, tad balsotājs tam var piešķirt 10 punktus un pēc tam atlikušos punktus nemaz neizlietot. Šādā veidā balsojot, maksimālais punktu skaits tiek piešķirts tikai vēlamākam projektam un ierobežots kāds cits, kas eventuāli varētu no citiem balsotājiem savākt lielāku punktu kopsummu un izvirzīties pirmajā vietā. Toties, ja balsotājam visi projekti šķiet vienlīdzīgi, viņš var katram piešķirt pa vienam punktam un tam, kas šķiet mazliet vērtīgāks, pa diviem, trim un t.t. Pēc nobalsošanas LF revīzijas komisija konstatē, vai balsošanā ievēroti noteikumi, un saskaita nobalsošanas rezultātus katram projektam. LF padome, vadoties no nobalsošanas rezultātiem, piešķir pabalstus. Vispirms piešķir pilnu prasīto summu projektam, kas ieguvis vislielāko punktu skaitu, pēc tam turpina piešķirumus projektiem iegūto punktu skaita secībā, kamēr ir izsmelti visi attiecīgā gadā paredzētie līdzekļi. Lai nelieli balsotāju nogrupējumi, pēc norunas dodot kādam projektam augstāko punktu skaitu, nevarētu vienpusīgi ietekmēt rezultātus, ir noteikts, ka piešķirumu var saņemt projekti, par kuriem balsojuši vismaz 25% no visa balsotāju skaita. Balsošanas rezultātu LF padome atklātībai paziņo gadskārtējā dalībnieku pilnsapulcē — Nedēļas Nogalē Nākotnei.

STEIDZAMI PROJEKTI UN „SĒKLAS NAUDA”

Latviešu Fonds, sākot savu darbību 1970. gadā, vadījās no principa, ka LF dalībniekiem pašiem, kā naudas devējiem, ar nobalsojumu ir jāizšķir, kādiem projektiem pabalsts piešķirams. Tomēr praktiskā darba pieredze rādīja, ka rodas arī gadījumi, kad steidzīgi vajadzīgs kāds mazāks pabalsts vērtīgam kultūrālam pasākumam. Dažreiz rodas arī kāda gluži jauna, vērtīga ideja, kāda iecere, bet, pirms to ietver projektā, ir nepieciešami sagatavošanas darbi un iecerēto projektu kaut cik pārbaudīt praksē, bet LF padomei šīm vajadzībām nav līdzekļu. Lēnā pasta dēļ nav arī iespējams izvest steidzīgu nobalsojumu, lai visi dalībnieki izteiktu savas domas, vai pabalstu piešķirt vai nē. Tāpēc radās doma un lēmums, ka arī LF padomes rīcībā katru gadu atstājami ap 20% no pabalstiem piešķirāmās summas steidzamu projektu pabalstiem un „sēklas naudai” jaunu projektu attīstīšanai un pārbaudei.

Tagad šāds izkārtojums projektu autoriem steidzamības gadījumos paver iespējas iecerētos projektus LF padomei pieteikt katrā laikā. LF padome šādos gadījumos pabalsta piešķiršanu izlemj tūlīt nākošajā sēdē, vai padomes priekšsēdis īpaši steidzamos gadījumos ar padomes locekļiem sazinās pa tālruni. Lai steidzamam projektam piešķirtu pabalstu, ir vajadzīgas 6 no 9 padomes locekļu balsīm. Ir nolemts, ja visa LF padomes rīcībā rezervētā summa darbības gadā netiek izlietota, tā jāpārskaita atpakaļ vispārējā LF projektu atbalstīšanas kontā. Bet ja tekošā darbības gadā padomes rīcībā rezervētā summa jau izlietota, tad padome steidzamiem projektiem nekādus citus līdzekļus izlietot nedrīkst.

KĀ KONTROLĒ PROJEKTU ĪSTENOŠANU?

Latviešu Fonda „projektu pārzinis” seko projektu īstenošanas progresam, uzturot sakarus ar projektu autoriem vai iestādījumiem, kam pabalsts piešķirts. Ikvienam projekta autoram — pabalsta saņēmējam — katru gadu pirms 1. jūlija jāatsūta „projektu pārzinim” īss pārskats par iepriekšējā gadā paveikto un jāziņo par mainām, ja tādas ir bijušas nepieciešamas agrākā realizēšanas plānā. Projektu galīgi nobeidzot, LF pieprasa visus norēķinus un informāciju, kas saistās ar projekta realizēšanu.

LATVIEŠU FONDS CITU FONDU VIDŪ

Trimdā darbojas tik daudz dažādu fondu, ka sabiedrībā jau ir dzirdamas balsis, it kā vairs nevarot izsekot, kādi kuŗam mērķi un par kuŗu fondu tiek runāts un rakstīts presē, aicinot ziedot. Ir gadījumi, ka kāds ziedotājs savu ziedojumu ar norādījumu, kādiem mērķiem tas izlietojams, piesūta fondam, kuŗam tādu mērķu nemaz nav. Tomēr, lai arī dažādu fondu ir daudz, divu fondu ar pilnīgi vienādu nosaukumu nav. Pašlaik pazīstamākie fondi, ar kuŗiem dažreiz samaina, arī Latviešu Fondu ir:

Latviešu Nacionālais fonds (ar darbības centru Zviedrijā), kas galvenokārt pievēršas nacionālpolitiskam darbam un jautājumiem, kas saistās ar okupēto Latviju. Izdod dažādās valodās informācijas biļetēnus, brošūras un grāmatas, lai atmaskotu komunistu varas melīgo propagandu.

Amerikas Latviešu Palīdzības fonds (Filadelfijā) ir galvenokārt veselības un dzīvības apdrošināšanas organizācija, kuŗa arī saviem biedriem lielu nelaimju un posta brīžos (plūdi, ugunsgrēki un t.t.) izsniedz materiālu pabalstu pirmo grūtību pārvarēšanai.

Latvijas Brīvības fonds ir līdzekļu sagādātājs Pasaules Brīvo Latviešu apvienībai (PBLA) politiskam darbam. Šim fondam līdzekļu sagāde ir līdzīga ar Latviešu Fondu — dalībnieku iemaksu kapitāla augļi, testamentāli novēlējumi un ziedojumi.

(Latviešu) Patiesības fonds gādā līdzekļus, lai palīdzētu segt tiesas izdevumus politisku motīvu dēļ netaisnīgi apvainotiem un apsūdzētiem bij. latviešu kuŗavīriem un politiskiem darbiniekiem.

No šīs informācijas ir redzams, ka pieminētie fondi ir radīti specifiskiem mērķiem, bet ne tieši kultūras un izglītības veicināšanai. Tieši kultūras un izglītības veicināšanai, bez Latviešu Fonda, atsevišķās zemēs pie centrālām organizācijām darbojas **K u l t ū r a s** fondi. Šie fondi līdzekļus galvenokārt iegūst no gadskārtējām ziedojumu vākšanas akcijām un testamentāliem novēlējumiem.

Nozīmīgākais ir PBLA Kultūras fonds, kuŗš pabalstus piešķir globālā apmērā galvenokārt jau pastāvošo izglītības un kultūras iestādījumu darbības veicināšanai. PBLA Kultūras fonds piešķir arī naudas balvas, goda diplomus un atzinības rakstus iestādījumiem un atsevišķām personām par izcilu darbu un sasniegumiem. Naudas balvas, goda diplomu, Krišjāņa Barona